

Materiální situace domácností je stabilní. Žít na dluh je dnes zcela normální?

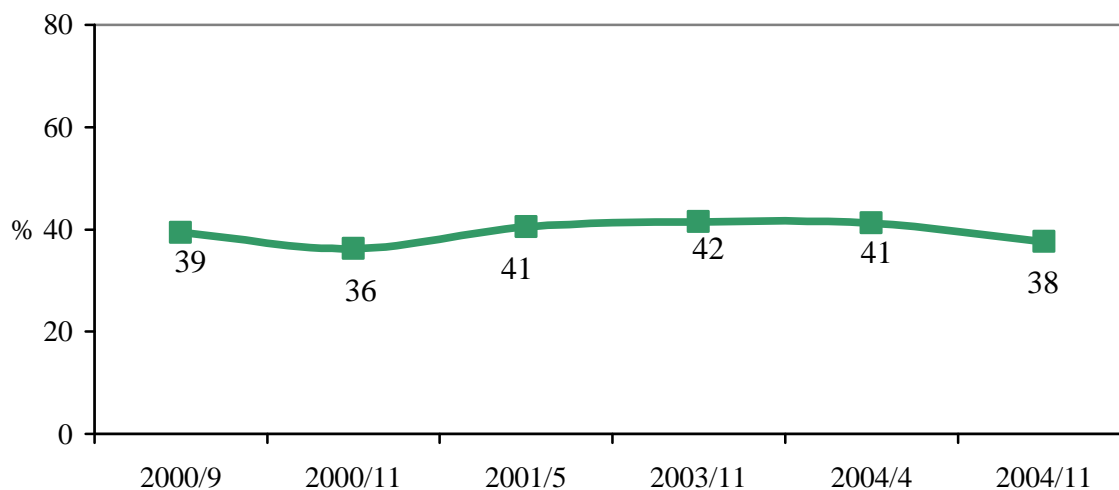
Citovaný výzkum STEM byl proveden metodou standardizovaných rozhovorů školenými tazateli STEM na rozsáhlém reprezentativním souboru obyvatel České republiky starších 18 let ve dnech 8.– 15. listopadu 2004. Respondenti byli vybráni metodou kvótního výběru. Na otázky odpovědělo celkem 1685 občanů.

Finanční zajištění domácnosti vykazuje podle mínění jejich obyvatel stabilní rysy. Dvě pětiny (41 %) vyjadřuje názor, že jejich domácnost je poměrně dobře finančně zajištěna, ale jen 5 % o tom nepochybuje a vybírá odpověď „určitě ano“. Pocity lidí, že se jejich vlastní domácnost dostala v průběhu roku do obtížné finanční situace se již od roku 2000 objevují poměrně stabilně u dvou pětín obyvatel. Podle posledního zjištění letos v listopadu to bylo 38 %. Češi přitom zároveň odhadují situaci většiny našich domácností kritičtěji, než vyplývá z výše uvedeného ohodnocení vlastních finančních poměrů. Dojem, že většina našich domácností se během posledního roku ocitla ve velmi obtížné finanční situaci, má více než polovina (54 %) obyvatel. Odpovídá to obecnějšímu zjištění, že lidé hodnotí ekonomickou situaci celé naší země obecně hůře než svoji vlastní konkrétní situaci.

Lidé by v naprosté většině (86 %) finanční obtíže své domácnosti řešili úsporami, i když jen necelá polovina (46 %) obyvatel si myslí, že je možné v hospodaření jejich domácnosti výrazně ušetřit a dosáhnout snížení výdajů. Značná část lidí (60 %) by na své finanční problémy reagovala půjčkou od příbuzných a přátel a menšina (40 %) by si půjčila od bank. Lidé si přitom obvykle nejsou zcela jisti, zda by se k půjčování uchýlili, protože odpověď „určitě ano“ v případě výpůjček od přátel uvedlo jen 12 % a v případě bankovních úvěrů jen 8 %.

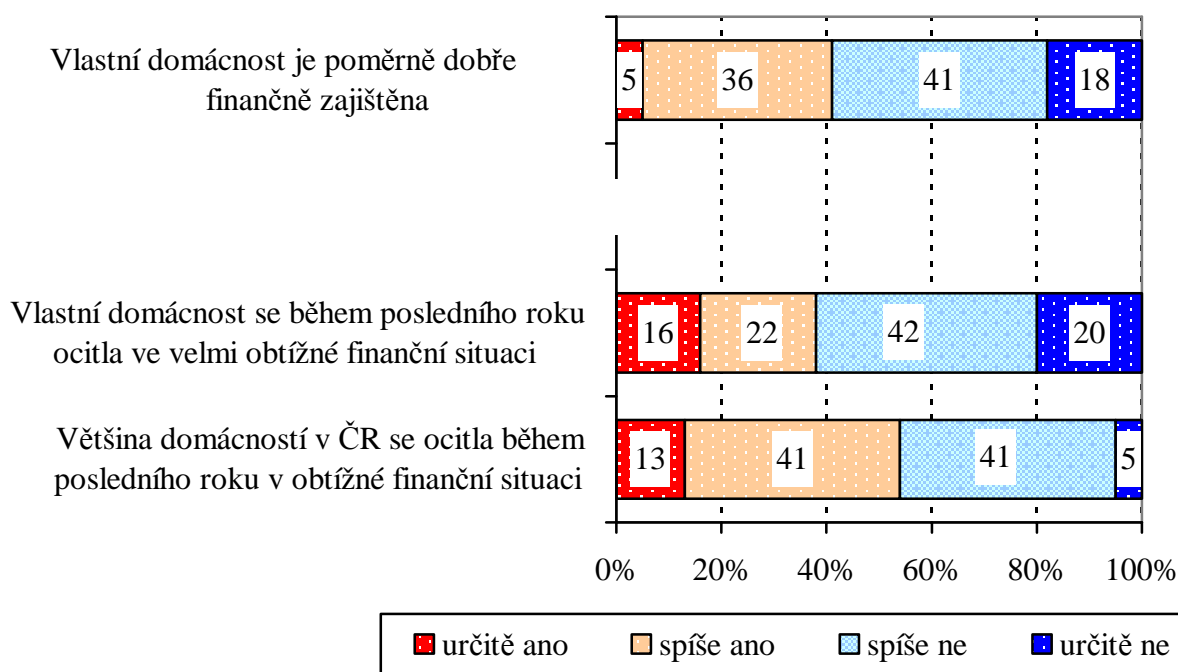
Pokud jde o názory na půjčování peněz, převažuje v populaci názor, že žít na dluh je dnes již zcela normální. Brát si úvěry či půjčky od bank tak připadá běžné dvou třetinám (65 %) obyvatel. O něco více než polovina (56 %) lidí to pokládá současně za nejrozumnější řešení, jak získat prostředky na nové bydlení. Naopak pokud jde o vybavení domácnosti, jen menšina (42 %) vnímá bankovní půjčku na spotřební předměty jako tu nejrozumnější cestu jak získat prostředky na její vybavení.

Podíly respondentů, jejichž domácnosti se během posledního roku ocitly ve velmi obtížné finanční situaci
(součet odpovědí "určitě ano"+"spíše ano" v %)

Pramen: STEM, Trendy 2000-2004

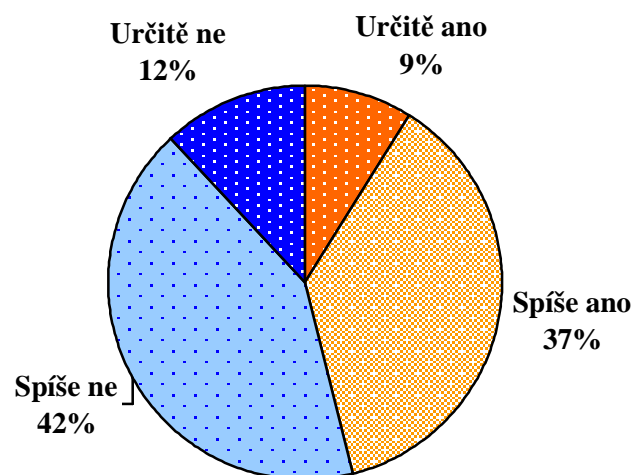
Porovnání názorů na finanční situaci domácností (%)

Pramen: STEM, Trendy 2004/11, 1685 respondentů

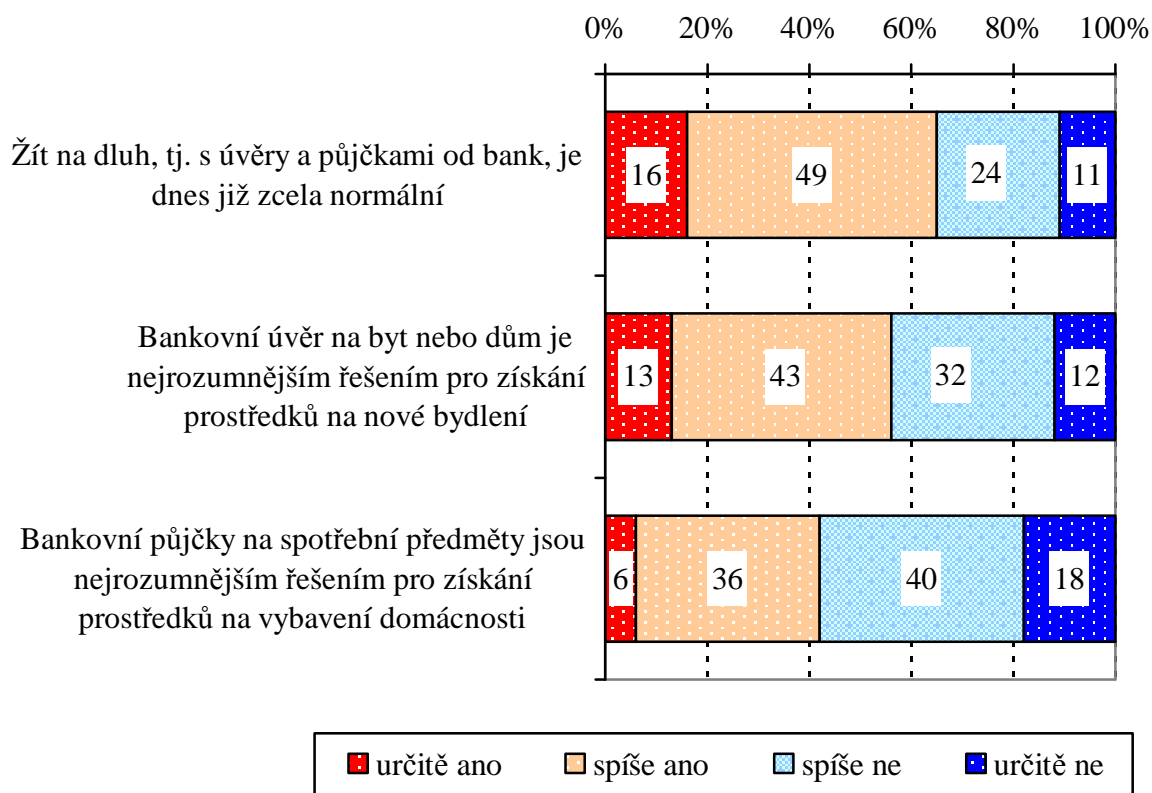
Pramen: STEM, Trendy 2004/11, 1685 respondentů

Myslíte si, že je možné v hospodaření Vaší domácnosti výrazně ušetřit a dosáhnout snížení výdajů?

Pramen: STEM, Trendy 2004/11, 1685 respondentů

Názory na bankovní úvěry (%)

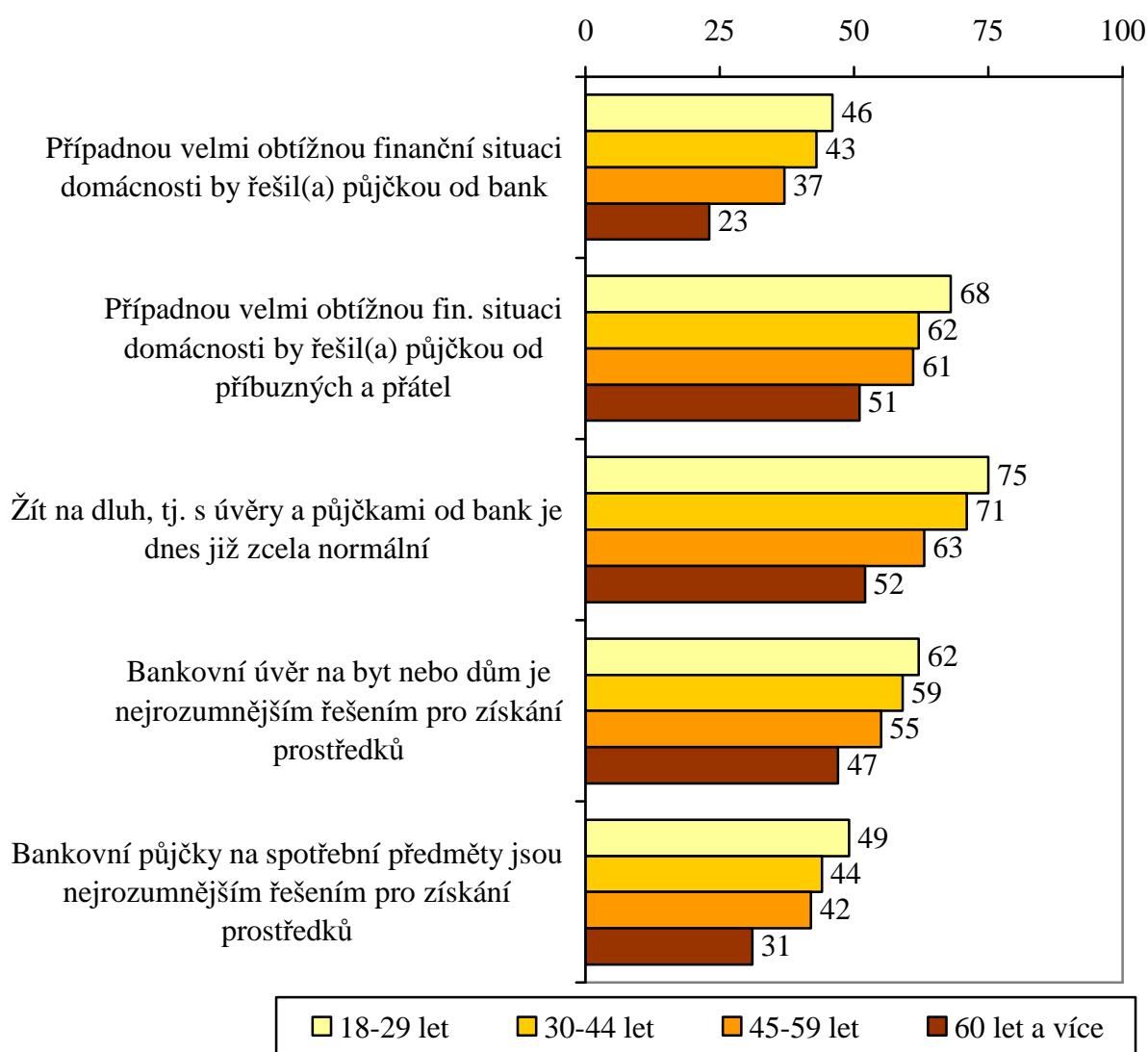
Pramen: STEM, Trendy 2004/11, 1685 respondentů

S rostoucí úrovní vzdělání ubývá lidí, kteří si myslí, že jak jejich domácnost, tak i většina domácností v ČR se letos ocitla v obtížné finanční situaci. Pochopitelně nejvyšší podíly najdeme u lidí, kteří nemají práci. A nepřekvapí, že jen každý desátý z nich hodnotí svou domácnost jako dobře finančně zajištěnou. Výrazně nespokojenější jsou v obou polohách příznivci KSČM. Zhruba polovina z nich udává, že se do tíživé situace dostala letos právě jejich domácnost a sedm z deseti z nich se domnívá, že obdobně je na tom většina českých domácností.

Způsob, jak by lidé řešili obtížnou situaci své domácnosti, opět souvisí se stupněm dosaženého vzdělání, ale hlavně s věkem. Čím vyšší mají vzdělání, tím častěji by sáhli po půjčce od bank. Mezi lidmi, kterým ještě není 30 let, by si od banky půjčila téměř polovina, mezi obyvateli nad 60 let jen necelá čtvrtina. Méně často uvažují v této souvislosti o půjčce ženy (jen třetina z nich). Hypotézu, že by si půjčili v nutném případě od příbuzných či přátel, udávají nejčastěji mladí do 29 let a nejméně často lidé nad 60 let.

Vztah k půjčování peněz je výrazně ovlivněn věkem. Zatímco tři čtvrtiny mladých lidí (do 29 let) se domnívají, že žít na dluh je dnes již zcela normální, starší lidé jsou v tomto směru konzervativnější či opatrnější. Pouze polovina občanů starších 60 let si myslí, že mít úvěry a půjčky je v pořádku. Věk hraje roli i v pohledu na hodnocení účelu využití samotného úvěru. Lidé do 44 let pokládají častěji než ti starší bankovní úvěr na byt či dům jako jedno z nejrozumnějších řešení, jak získat potřebné finance. Také v případě pořizování různých spotřebních předmětů souhlasí mladí častěji než starší s tím, že bankovní úvěry na tyto předměty jsou nejrozumnějším způsobem, jak sehnat prostředky na jejich nákup. Ale ani mezi lidmi, kterým je méně než 30 let, není o správnosti tohoto postupu přesvědčena více než polovina.

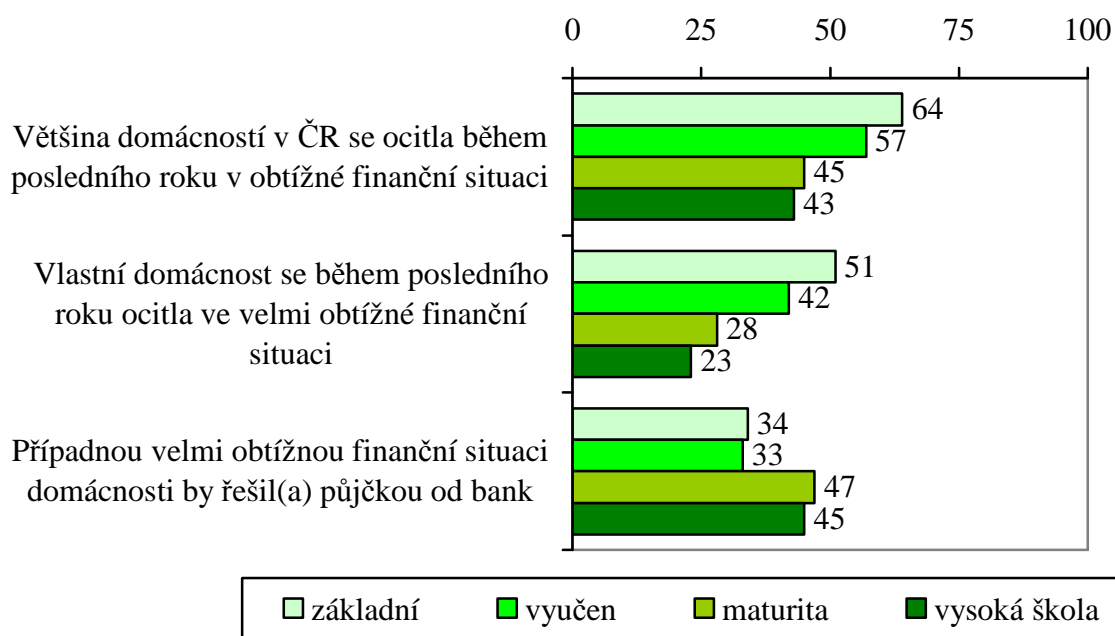
**Názory na půjčování peněz
podle věku**
(podíl odpovědí "určitě ano" + "spíše ano" v %)

Pramen: STEM, Trendy 2004/11, 1685 respondentů

Názory na finanční situaci a půjčování peněz podle vzdělání

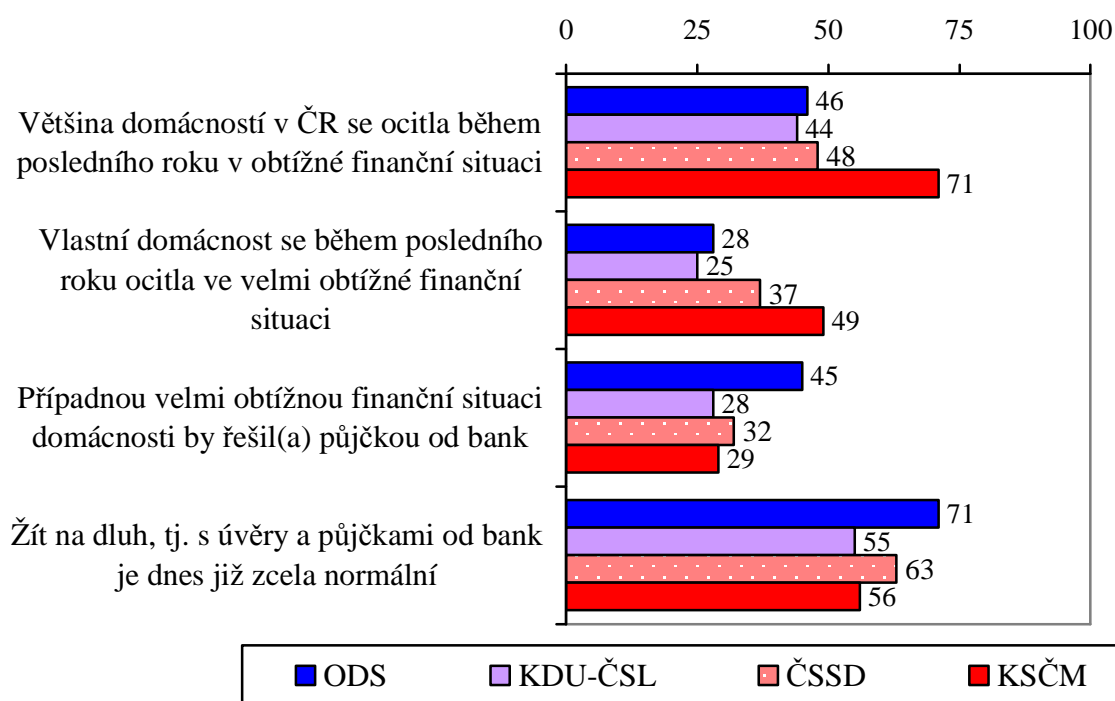
(podíl odpovědí "určitě ano" + "spíše ano" v %)

Pramen: STEM, Trendy 2004/11, 1685 respondentů

Názory na finanční situaci a půjčování peněz podle stranických preferencí

(podíl odpovědí "určitě ano" + "spíše ano" v %)

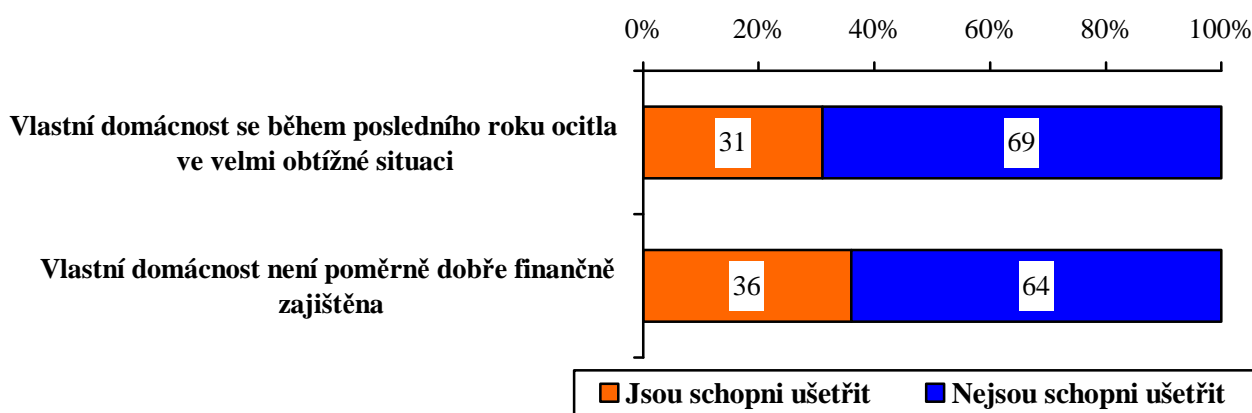

Pramen: STEM, Trendy 2004/11, 1685 respondentů

Porovnání odpovědí na jednotlivé otázky ukázalo, že lidé z domácností, které se během posledního roku ocitly ve velmi obtížné finanční situaci, či tvrdí, že nejsou dobře finančně zajištěny, častěji než ostatní udávali, že v hospodaření jejich domácnosti nelze výrazně ušetřit a dosáhnout tak snížení výdajů.

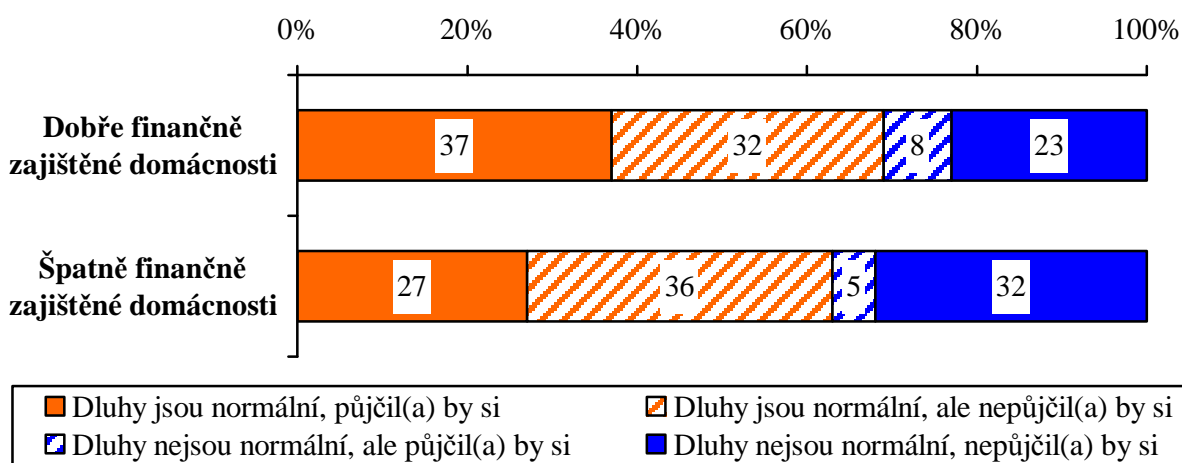
Dalším zajímavým zjištěním je, jak se veřejnost staví v obecné a praktické rovině k půjčování peněz. Analýza ukazuje, že společnost se dělí na tři zhruba stejně početně zastoupené skupiny. První, pro kterou je půjčování samozřejmost, počítá i s tím, že by si půjčila (31 %). Druhá skupina naopak půjčování „nebere“ a ani by si nevzala úvěr (29 %). Třetí skupina lidí sice „život na dluh“ neakceptuje jako něco normálního, ale kdyby potřebovala řešit své finance, tak by se nezdráhala zajít do banky (34 %). Graf ukazuje, do jaké míry je toto rozdělení ovlivněno finančním zajištěním domácnosti.

Názory na možnosti domácností ušetřit výrazným snížením výdajů podle finanční situace domácnosti

Pramen: STEM, Trendy 2004/11

Vazba mezi obecným postojem k úvěrům a ochotou si půjčit k vyřešení finančních potíží domácnosti podle finančního zajištění domácnosti

Pramen: STEM, Trendy 2004/11, 1685 respondentů